

Examenverslag van bedrijfseconomie havo, tweede tijdvak (2023)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag.
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Aandelen' is behandeld welke factoren van invloed zijn op de aandelenkoers, bijvoorbeeld de winstgevendheid van een bedrijf. Met deze informatie kon je hier twee punten scoren.
	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Balans' van de uitleg 'Aandelen' is de formule behandeld voor de emissiekoers, die het verband aangeeft tussen de emissiekoers en het agio per aandeel. Met deze formule kon je deze vraag beantwoorden. Met de formule heb je ook kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld bij vraag 135.
	3	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het eerste punt kon je scoren met behulp van de formule voor de intrinsieke waarde per aandeel uit het deel 'Balans' van de uitleg 'Aandelen'. Om het tweede punt te scoren, kon je de aanpak gebruiken uit het deel 'Gemiddeld vermogen' van de uitleg 'Beoordelen'. In die uitleg is het verschil besproken tussen een gewogen en ongewogen gemiddelde. Het laatste punt kon je scoren door de formule voor de REV te gebruiken, die je tijdens de cursus kon vinden op het formuleblad. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met formules voor rentabiliteit en met het uitrekenen van het gemiddeld vermogen, bijvoorbeeld bij vragen 33 en 38.
2	4	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het verschil tussen een schade- en levensverzekering staat op de begrippenlijst die je tijdens de cursus hebt gekregen. Met dit verschil kon je de vraag beantwoorden. Je hebt tijdens de cursus ook met dit verschil kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 198.
	5	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Lineair' van de uitleg 'Lenen' is besproken hoe je de interestkosten van een lineaire lening berekent. Met het stappenplan uit die uitleg kon je deze vraag beantwoorden. Met dit stappenplan heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vragen 82 of 91.
	6	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Afschrijving' van de uitleg 'Resultaat' is de formule voor de afschrijving besproken. Met deze formule kon je het eerste punt van deze vraag scoren. Met deze formule heb je ook kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld bij vraag 69. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met het berekenen van de loonkosten, bijvoorbeeld bij vragen 5 en 69. De loonkosten leverden het tweede en derde punt op. Het was van belang om op te merken dat de bruto loonkosten per maand gegeven waren. Hierbij kon het helpen om overal nauwkeurig het woord 'per' te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Het vierde en laatste punt kon je scoren door nauwkeurig woorden uit je einddoel te markeren in de tekst, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit kon helpen om snel de overige constante kosten te vinden in de informatiebron.
	7	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de uitleg 'Procenten' is behandeld hoe je kan herkennen welk getal de 100% is, en hoe je percentages kunt omrekenen. Met deze aanpak kon je de eerste twee punten scoren. Je hebt hier ook tijdens de cursus mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 57. In het deel 'Belastingvoordeel' van de uitleg 'Lenen' is de formule voor het belastingvoordeel behandeld, waarmee je het derde punt kon scoren.

	8	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je jouw eigen antwoord op vraag 7 gebruiken. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel, ook in je eigen antwoorden. Dit kon helpen om deze vraag te beantwoorden. Daarnaast kon je de aanpak uit de uitleg 'Procenten' gebruiken om de belasting te berekenen.
	9	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de cursus heb je een hand-out gekregen over het onderwerp 'Rechtsvormen'. Op die hand-out staan de hoogste besluitvormingsorganen van de verschillende rechtsvormen, die de grote beslissingen nemen. Met die informatie kon je hier een punt scoren.
	10	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Door informatiebronnen 2 en 3 te lezen en te vergelijken kon je de voor- en nadelen benoemen. Cito ziet deze lees- en redeneervaardigheden als algemene vaardigheden.
	11	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je gebruik maken van de aanpak uit het 'Stappenplan examensom'. Dit kon helpen om snel de benodigde informatie te vinden, door het markeren van woorden uit je einddoel in de tekst en in je eigen antwoorden. Dit kon hier helpen, omdat je jouw antwoord op vragen 7 en 8 kon gebruiken. Ook was het belangrijk om nauwkeurig datums en periodes te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Zo was de schenking per maand gegeven, en had je de constante kosten over een jaar berekend. Om de volledige punten te pakken was het ook nodig om eerst de uitkomsten van je berekeningen te vergelijken met de voorwaarden, en dan een conclusie te trekken. Deze aanpak is besproken in het ezelsbruggetje 'LEUC' van het 'Stappenplan examensom'.
3	12	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon het helpen om nauwkeurig het einddoel in de vraag en het woord 'per' in de tekst te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Zo kon je onthouden de maandelijkse bedragen om te rekenen naar jaarlijkse bedragen. Om de gestegen maandhuur te berekenen, kon je gebruik maken van de formule voor samengestelde interest, zoals besproken in de uitleg 'Sparen'.
	13	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Procenten' is behandeld hoe je herkent welk bedrag de 100% is, en hoe je met dit bedrag het gevraagde percentage uitrekent. Met deze informatie kon je de vraag beantwoorden.
	14	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het deel 'Hypotheekvormen' van de uitleg 'Lenen' is besproken dat het onderpand bij een hypotheek dient om de geldverstrekker zekerheid te bieden. De eerste extra denkstap die je hier zelf kon zetten was bedenken dat de bank zeker wil zijn dat de opbrengst van verkoop van het onderpand meer oplevert dan de schuld. De tweede extra denkstap die je hier zelf kon zetten was bedenken dat de bank in eerste instantie zekerheid wil dat de geldnemer de interest en aflossing kan betalen.
	15	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon het helpen om nauwkeurig woorden uit je einddoel te markeren in de tekst, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Zo kon je snel de juiste getallen vinden uit de tekst en de grafieken. Je kon hier ook jouw antwoord op vraag 12 gebruiken. Hierbij kon het helpen om ook woorden uit je einddoel te markeren in je eigen antwoorden, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Daar is ook het belang besproken van het markeren van datums, periodes en het woord 'per' in de gegevens. Hierdoor kon je snel zien dat de annuïteit per maand gegeven was, en de huur van vraag 12 per jaar.
	16	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Belastingvoordeel' van de uitleg 'Lenen' is besproken wat het belastingvoordeel voor hypotheek inhoudt. Met deze informatie kon je hier een punt scoren.

	17	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om de totale aflossing te berekenen in de eerste 5 jaar kon je gebruik maken van de formule voor de annuïteit, zoals besproken in het deel 'Annuïteiten' van de uitleg 'Lenen'. Met een vergelijkbare berekening heb je ook kunnen oefenen tijdens de cursus, namelijk bij vraag 3 van het proefexamen. Om de waardeinstijging van de woning te berekenen kon je gebruik maken van de formule voor samengestelde interest, zoals besproken in de uitleg 'Sparen'. Met deze formule heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vragen 109 of 111.
4	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is de formule voor het resultaat besproken. Met deze formule kon je het eerste punt scoren. Om het tweede punt te scoren, was het van belang dat je wist dat privé-opnames het resultaat verminderen. Dit heb je tijdens de cursus gezien in vraag 47. Met deze informatie kon je ook het tweede punt scoren.
	19	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' zijn de formules voor de mutatie van liquide middelen en van de voorraad besproken. Met deze twee formules kon je de eerste twee punten scoren. Het derde punt kon je scoren met de examentip van het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving', die aangeeft dat na elke balansmutatie de debetzijde gelijk moet zijn aan de creditzijde. Het vierde punt kon je scoren door de btw te berekenen, zoals je tijdens de cursus hebt kunnen oefenen bij vraag 50.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken dat opbrengsten exclusief btw zijn, en dat de omzet bij de opbrengsten hoort. Met deze informatie kon je hier de juiste berekening maken om twee punten te scoren.
	21	5	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om de eerste twee punten te scoren, kon je de aanpak volgen van het deel 'Debiteuren/crediteuren' uit de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Hiermee heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vragen 40 en 41. Om het derde punt te scoren was het van belang nauwkeurig datums en woorden uit je einddoel te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit kon helpen om de btw-bedragen van de juiste maand te vinden. Om het vierde punt te scoren kon het helpen om nauwkeurig het woord 'per' te markeren in de tekst, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit woord gaf aan dat je de huur voor maart nog kon verdrievoudigen. Het vijfde en laatste punt kon je scoren met de formule voor de liquide middelen uit het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Ook was het van belang om je antwoord te vergelijken met de voorwaarde en een conclusie te trekken, zoals besproken in het ezelsbruggetje 'LEUC' van de uitleg 'Stappenplan examensom'.
5	22	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Door informatiebron 4 nauwkeurig te lezen en de kenmerken van Express met elkaar te vergelijken kon je deze vraag beantwoorden. Cito ziet deze lees- en redeneervaardigheden als algemene vaardigheden.
	23	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'KSF/KPI' van de uitleg 'Beoordelen' zijn de definities van kritische succesfactoren en prestatie-indicatoren behandeld. Ook is een voorbeeld besproken hoe je bij een KSF een KPI kunt bedenken en vice versa. Met dit soort opgaven heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vragen 29 en 34.
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Arbeidsovereenkomst' van de uitleg 'Personeelsbeleid' zijn de voor- en nadelen van zzp'ers ten opzichte van werknemers in loondienst besproken. Met deze voor- en nadelen kon je deze vraag beantwoorden. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 161.

	25	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Door informatiebron 5 nauwkeurig te lezen en twee (positieve) verschillen tussen Groningen en Haarlem te noemen kon je deze vraag beantwoorden. Cito ziet deze lees- en redeneervaardigheden als algemene vaardigheden.
	26	3	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Resultaat' is besproken dat de variabele kosten veranderen als de afzet verandert, en de constante kosten niet. Hierbij kon je zelf de extra denkstap zetten dat dit betekent dat het verschil in de totale kosten bij een verschillende afzet alleen komt door de variabele kosten. Met deze informatie kon je het eerste en tweede punt scoren. Om ook het derde punt te scoren kon het helpen om nauwkeurig de voetnoot te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'.
	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat' is de formule voor de dekkingsbijdrage besproken. Met deze formule kon je hier twee punten scoren. Met de formule heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vragen 65 of 68.
	28	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te scoren kon je gebruik maken van de formule voor de break-evenafzet uit het deel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat'. Met deze formule heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 68. Om het tweede punt te scoren kon je gebruik maken van de aanpak uit de uitleg 'Procenten'. Om het derde punt te scoren was het van belang om je antwoord te vergelijken met de eis en een conclusie te trekken, zoals besproken in het ezelsbruggetje 'LEUC' van het 'Stappenplan examensom'.
6	29	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden kon je gebruik maken van de formule voor procentuele verandering, zoals besproken in de uitleg 'Procenten'. Met deze formule heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 4.
	30	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Soorten marketing' van de uitleg 'Ondernemen & marketing' zijn de verschillen tussen B2B, B2C, C2B en C2C marketing besproken. Met deze informatie kon je deze vraag beantwoorden. Met dit soort vragen heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 191.
		63		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	5	8%
II	53	84%
III	5	8%
IV	0	0%
	63	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 100% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavenbundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorkomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.